

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Vår dato: 29.06.2018
Vår ref.: 201205849-32
Arkiv: 312 / 048.4Z
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Erlend Støle Hansen
22959826/esha@nve.no

Oversendelse av klage på vedtak om konsesjon til Tokheimselva kraftverk i Odda kommune i Hordaland

Vedtak om konsesjon til søknad om Tokheimselva kraftverk av 15.12.2017 er påklaget av Bergen og Hordaland Turlag. Klagen er gitt innen klagefristen og tilfredsstiller de øvrige vilkår for klagerett i forvaltningslovens kapittel VI. NVE har forberedt klagen i tråd med forvaltningsloven § 33. Vi kan ikke se at klagen gir grunnlag for å endre vårt vedtak av 15.12.2017. Klagen oversendes derfor til Olje- og energidepartementet (OED) for endelig avgjørelse.

Bakgrunn for saken

NVE mottok søknad datert 8.12.2016 om tillatelse til Tokheimselva kraftverk i Odda kommune i Hordaland. Vedtaket om konsesjon ble fattet 15.12.2017 på bakgrunn av at NVE mener fordelene er større enn ulemper, og kravet for konsesjon i vannressursloven § 25 er dermed oppfylt.

Klagen

Bergen og Hordaland Turlag (BHT) har sendt inn klage på NVEs vedtak den 19.1.2018. De klager på vedtaket og mener Tokheimselva kraftverk ikke skal gis konsesjon. Bergen og Hordaland Turlag oppsummerer klagen med følgende:

«Bergen og Hordaland Turlag har «rettslig klageinteresse» i saka om Tokheimselva kraftverk, jf. forvaltningslova § 28 første avsnitt. Vi klagar med dette på NVEs vedtak om å gje løyve til Småkraft AS for utbygging av Tokheimselva kraftverk. Klagefristen er 19.01.2018, jf. orientering om vedtak frå NVE 15.12.2017 (NVE saksnummer 201106943-24). Klagen er sendt elektronisk 19.01.2018 og er framsatt rettidig, jf. forvaltningslova § 30.

Vi vil presisera at vi svært sjeldan nyttar klageretten i saker som gjeld vasskraftsaker, men denne saka gjeld skade og ulemper for allmenne interesser, Tokheimselva som karaktergjevande landskapselement, fossefjordlandskap med stor verdi og eit svært viktig friluftslivsområde.

Vi meiner at det føreligg nasjonale interesser i denne saka, omsyn til friluftslivsverdiar, reiseliv, omsynet til samla last, fossefjordlandskap, kulturhistoriske verdiar og landskapsomsyn som tilseier at det omsøkte prosjektet ikkje burde ha fått løyve. NVE presiserer i dokumentet KSK-notat 117/2017 (NVE saksnummer 201205849-26): «For at NVE skal kunne gi konsesjon til

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9
7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B
6800 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringar som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå» (vår understreking).

Vi meiner at det føreligg brot på dei føringane som Olje- og energidepartementet har gjeve i «Retningslinjer for små vannkraftverk», og at dei samla ulempene og skadene overskrider føremonene ved tiltaket. Vi meiner at dei avbøtende tiltaka ikkje er tilstrekkelege for å redusere ulempene til eit akseptabelt nivå. Vi vil her leggja fram nye moment og moment som vi meiner ikkje er tilstrekkeleg vurdert i konsesjonsvurderinga slik det går fram av KSK-notat 117/2017; desse momenta er av ein slik karakter at vi meiner at det har verka inn på spørsmålet om fordelsovervekt etter vassressurslova § 25 og grunnlaget for å gje konsesjonsløyve. Difor burde desse momenta også ha vore vurdert i høve vilkåra som vert stilt i vassressurslova § 25.

Føremålet med bestemminga i vassressurslova § 25 er at relevante føremoner, skadeverknader og ulemper vert klarlagt, og at det føreligg ei overvekt av føremoner for at konsesjon skal kunne tildelast. I høve førearbeida gjev vassressurslova § 25 uttrykk for eit minstekrav, jf. Ot. prp. nr. 39 (1998-1999). Skjønnsutøvinga etter denne bestemminga er begrensa av loven sitt minstekrav, det vil seia at konsesjonsmyndigheitene må klarleggja relevante moment i saka. Vi meiner at NVE ikkje har tatt omsyn til avgjerande og relevante moment i denne saka som det ville vera naturleg å klarleggja i konsesjonsvurderinga og i grunngjevinga for vedtaket, jf. KSK-notat 117/2017.

Vi ber Olje- og energidepartementet om å vurdere saka på sjølvstendig grunnlag. Vi har gjeve fråsegn i saka i høyringsrunden. Vi ber OED leggja tidlegare fråsegner i saka til grunn saman med denne klagen på løyve til Tokheimselva kraftverk.

Samandrag av motsegner til konsesjonsløyve, datert 15.12.2017:

- 1. Kulturhistorisk landskap av nasjonal interesse: Tokheimselva inngår i «Kulturhistorisk landskap av nasjonal interesse», jf. Riksantikvaren sitt prosjekt for kartlegging av verdifulle kulturhistoriske landskap i samband med Den europeiske landskapskonvensjonen. Tokheimselva inngår i eit landskap med status som kulturhistorisk landskap av nasjonal interesse, jf. Riksantikvaren sitt arbeid i samband med Den europeiske landskapskonvensjonen. Vi kan ikkje sjå at NVE har gjennomført ei vurdering kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse. Vi ber Olje- og energidepartementet gjennomføra ei ny vurdering av dette temaet.*
- 2. Vestnorsk fjordlandskap med stor verdi og fossefjordlandskapet: Retningslinjene frå OED stiller strenge krav til handsaminga av saker i viktige fjordlandskap. I KSK-notat nr. 42/2012, s. 56, er eit av argumenta for å gje konsesjon til Sleveåni kraftverk at: «elvene med den største inntrykksstyrken fortsatt [vil] renne fritt i den indre delen av Sør fjorden mot Odda, dvs. Tokheim- og Eitrheimsvassdraget». Vurderinga av naturmangfaldlova § 4 er ikkje utfyllande og er mangelfull, når det ikkje er tatt tilstrekkeleg omsyn til akvatisk økologi og elvestrengar utan energitekniske inngrep i indre del av Sør fjorden i sumverknadsvurderinga, jf. drøftinga i punkt 6 i denne klagen.*
- 3. Regionalt viktig trasé mot Folgefonna nasjonalpark: T-merka rute frå Egne Hjem opp Tokheimsliva og langs Tokheimselva er rekna som eit «Svært viktig» regionalt*

friluftslivsområde. Vi meiner NVE undervurderer verknadene for friluftslivet i sitt konsesjonsvedtak.

- 4. Naturmangfaldlova § 49: Vi saknar at NVE drøftar naturmangfaldlova § 49 og om vedtaket om å gje løyve til Tokheimselva kraftverk er eigna til å verka inn på verneverdiane i Buer landskapsvernområde. Inntaka til Tokheimselva kraftverk ligg om lag 25-30 meter frå landskapsvernområdet sine grenser. Ein av verneverdiane i landskapsvernområdet er «sikre verdfull vassdragsnatur». Vil redusert vassføring og energitekniske inngrep ved etablering av delvis røyrgate i tunnel og delvis nedgravd verken inn på verneverdien «sikre verdfull vassdragsnatur» og omsynet til heilskapen i vassstrengen?*
- 5. Kommunale organ rår frå prosjektet og omsynet til «allmenne interesser»: Både Odda kommune og Hordaland fylkeskommune rår frå prosjektet. Interesseorganisasjonar innan natur- og friluftsliv har motsegner mot prosjektet.*
- 6. Mangelfull sumverknadsvurdering: Sumverknadene som er vurdert i KSK-notat 117/2007 er etter vår vurdering ikkje i tråd med Olje- og energidepartementet sine retningslinjer for små vasskraftverk, naturmangfaldlova § 10, vassressurslova § 25 og forskrift om konsekvensutgreiingar § 21. Vi ber Olje- og energidepartementet om å vurdere dette på sjølvstendig grunnlag.*
- 7. Mangelfull vektlegging av Tokheimselva som synleg og karaktergjevande i fossefjordlandskapet: Vi meiner at Tokheimselva som heilskap i fossefjordlandskapet ikkje er tilstrekkeleg vektlagt i konsesjonsvurderinga. Det er riktig som NVE skriv at det er flotte fossesprøytsoner over det tiltenkte inntaket. Men det er viktig å presisera at frå inntaket og ned mot fjorden, går vassdraget så godt som i ei samanhengande fossesprøysone. Denne spektakulære og lange fossesprøyt-strekninga vil i praksis forsvinne om elva blir bygd ut.*
- 8. Stor verdi for reiselivet: I fylkesdelplan for små vasskraftverk i Hordaland har tema reiseliv fått stor verdi i Sørfjorden. Vi kan ikkje sjå at NVE har vurdert dette temaet tilstrekkeleg i KSK-notat 117/2017. Det føreligg nasjonale reiselivsinteresser knytta til området for Oddapakka. Retningslinjene frå OED for små vasskraftverk legg til grunn at reiselivsinteresser skal vurderast i sakshandsaminga til NVE.»*

Motpartens vurdering av klagen

Klagen ble sendt Småkraft AS til uttalelse i e-post av 22.1.2018. Småkraft har kommentert klagen i brev av 5.2.2018:

«NVE har i KSK notat 117/2017 begrunnet sine vurderinger. De momenter som påpekes av BHT er grundig vurdert av NVE. NVE er også klar på hva som er viktige momenter for konsesjonen og hva som ikke er det. Søknaden inneholder bla miljoutredninger med tilhørende konsekvensvurderinger. NVE har brukt søknaden med tilhørende vedlegg og høringsparters uttalelser til å gjøre sine selvstendige valg, bl.a. er øverste del av vannvei gjort om fra nedgravd rørgate til boret tunnel. Avbøtende tiltak er direkte konsekvens av innspill bl.a. fra BHT.

Forhold til landskap, friluftsliv og reiseliv er vurdert som eget tema i KSK vedtaket. Buer landskapsområde er ivaretatt ved en vernebegrensning som er utenfor tiltaksområdet på Tokheim kraftverk. Stien opp til verneområdet slynger seg oppover fjellsiden uten å ha vesentlig innsyn til elven. Det viktigste opplevelsen fra stien er forholdet mellom fjorden sett nedover og

fjellet sett oppover. Den viktigste fossen, Stølsbergfossen, ligger ovenfor inntaket. Prosjektet, konsesjonen, har tatt hensyn til de viktigste landskapsopplevelsene ved plassering av inntak og vannvei i fjell på øverste del.

På den jordbruksmessige siden vil tiltaket medføre et bedre grunnlag for drift og tilrettelegging, spesielt for adkomst til de berørte eiendommer.

BHT ser bort fra den etablerte bruken av Tokheimsvassdraget:

---Utnyttelse av fallressursen i Tokheimelva vil skje i samarbeide med Boliden som har brukt vannressursen i snart 100 år. Grunna Bolidens regulering vil det bli et prosjekt med høy, og rimelig jevn, vinterproduksjon. Dette skiller prosjektet fra tradisjonelle elvekraftverk. Boliden har en aktiv regulering av vassdraget, og kan i prinsippet regulere vannmengden fra Blåvann, og dammen på Tokheim fritt.

Konsekvenser ved tiltakene er moderate, og for landskap, reiseliv og friluftsliv mener vi at høringsuttalelser til dels dramatiserer konsekvensene. Dette regner vi med vil komme greit fram under sluttbefaringen. --- (utdrag fra kommentarer datert 02.06.2017 til uttalelsene)

Folgefonna nasjonalpark styre er positiv til prosjektet, forutsatt avbøtende tiltak. Nasjonalparkstyret har betydelig mer lokal tilhørighet enn BHT og den lokale kunnskapen om opplevelse og drift av landskapsvernområde bør ha betydelig mer vekt enn sporadiske brukere som ikke kjenner området.

Vi vil også vise til et over hundre år langt samarbeid mellom grunneierne på Tokheim og Turistforeningen, etter hvert det lokale turlaget («Odda og Ullensvang Turlag»). Dette omfatter opparbeiding og rehabilitering av Turistvegen til Holmaskjeri, samt skogrydding og løpende vedlikehold. En av grunneierne hadde god kontakt med turlaget lokalt i forbindelse med høringen for konsesjonssøknaden, og har meldt at turlaget etter styrebehandling stilte seg positivt til planene for kraftutbygging. Den samarbeidsorienterte og positive innstillingen til turlaget lokalt har dessverre ikke kommet til uttrykk gjennom moderforeningen BHTs uttalelse og klage.

Småkrafts konklusjon:

Småkraft vil påpeke at inntaket er lagt nedenfor de 2 mest markerte fossene som kan sees fra bygda/fjorden. Elven er allerede sterkt påvirket av Bolidens regulering av Blåvann.

Tokheim kraftverk vil med sine 26,5 GWh være stort som småkraftverk, og vil gi betydelig verdiskapning både lokalt, til kommunen og til Staten.

NVE har gjort et riktig vedtak på bakgrunn av en grundig og gjennomarbeidet begrunnelse. Det er ikke forhold, nye momenter i klagen fra Bergen og Hordaland Turlag som tilsier at vedtaket skal endres.

Kommentar til klagen er utarbeidet i felleskap med fallrettshavere / grunneiere til Tokheim kraftverk.»

NVEs vurdering av klagesaken

NVE skal avvise klagen dersom vilkårene for å behandle klagen ikke er oppfylt (jf. forvaltningsloven § 33). Klagen er gitt innen klagefristen og tilfredsstiller de øvrige vilkår for klagerett i forvaltningsloven kapittel VI.

NVE kan oppheve eller endre vedtaket dersom NVE finner klagen begrunnet, alternativt oversende klagen til OED for endelig avgjørelse (forvaltningsloven § 33). NVE har følgelig forbered klagen i tråd med forvaltningsloven § 33.

Bergen og Hordaland Turlag mener NVEs vurdering av kulturhistorisk landskap, naturmangfoldloven § 49 om påvirkning av verneverdiene i landskapsvernområdet, sumvirkningsvurdering og konsekvenser for reiseliv er mangelfullt vurdert i bakgrunnsnotat KSK-notat 117/2017. Reiselivsverdiene er etter NVEs syn i hovedsak knyttet til landskapsopplevelsen av Tokheimselva. NVE mener forholdet til kulturhistorisk landskap, fjordlandskap, sumvirkningene for landskap og reiseliv er vurdert under kapittelet «*Landskap, friluftsliv og reiseliv*» i KSK-notat 117/2017.

BHT stiller i klagen spørsmål ved om tiltaket vil kunne påvirke landskapsvernområdets verneverdi «*sikre verdifull vassdragsnatur*» og helheten i vannstrengen. NVE viser til bakgrunnsnotatet hvor det står følgende: «*I nedre del av Buer landskapsvernområde, mellom områdegrensen og Tokheimsskaret, vil de planlagte inngrepene kunne være synlig. NVE vektlegger imidlertid at inngrepene ikke berører landskapsvernområdet direkte, og at vannvei i tunnel vil minske omfanget av inngrepene vesentlig. Folgefonna nasjonalparkstyre har også uttalt seg positivt til prosjektet, forutsatt at de foreslåtte avbøtende tiltakene gjennomføres. Dette er tiltak for blant annet kulturmiljø og brukerinteresser.*» NVE mener synligheten er begrenset til et relativt sett lite område, og at utbygging av vassdraget utenfor vernegrensene ikke er i konflikt med verneverdiene. Vi vektlegger også at vassdraget allerede er regulert innenfor verneområdet.

For øvrige vurderinger om landskapsvirkninger, friluftsliv og sumvirkningsvurdering viser vi til bakgrunnsnotatet hvor det er oppsummert og konkludert med følgende:

«Redusert vannføring i Tokheimselva vil også være negativt for landskap siden elva er godt synlig i et større landskapsrom ut mot Sørfjorden og Odda. De planlagte tekniske inngrepene, hovedsakelig fra nedgravd rørgate, vil kunne bli godt synlig i det samme landskapsrommet. Øvre halvdel av rørgata vil gå i terreng som er bratt, har begrenset med løsmasser, og vil etter NVEs vurdering kunne medføre et irreversibelt landskapsinngrep. NVE mener at med tilstrekkelig minstevannføring og øvre del av vannvei i tunnel, vil tiltakets virkninger for landskap- og landskapsopplevelsen bli en del lavere. Innsynet til elva fra turstien langs sørsiden av elva er begrenset til noen få punkter. Elvestrekningen ovenfor planlagt inntak har etter vår vurdering mye større verdi for friluftsliv og turstien enn berørt strekning. NVE vektlegger at fossene med størst inntryksstyrke i Tokheimselva ikke blir berørt av planlagt utbygging, og at vannføringen i elva allerede er påvirket ved reguleringen av Blåvatnet. Småkraftverket får høyere vinterproduksjon og bedre ressursutnyttelse enn det ellers ville hatt på grunn av den eksisterende reguleringen. NVE mener utbygging av Tokheimselva kraftverk vil øke den samlede belastningen for fosser, landskapselementer og urørt vassdragsnatur i Sørfjorden. Vi vektlegger imidlertid at elvene og fossene med størst verdi er urørt, og at Tokheimselva kraftverk i småkraftsammenheng gir en vesentlig mengde fornybar og regulerbar kraftproduksjon.»

NVE har vurdert klagen og vi kan ikke se at det foreligger nye opplysninger som ikke allerede er vurdert i vedtaket. NVE viser til vedtak av 15.12.2017 med KSK-notat 117/2017 – *Bakgrunn for vedtak Tokheimselva kraftverk*.

Konklusjon

NVE kan ikke se at det i klagen er kommet frem nye opplysninger som gir grunnlag for å endre vårt vedtak av 15.12.2017. Klagen oversendes derfor OED til endelig avgjørelse jamfør forvaltningsloven § 33.

Alle sakens dokumenter gjøres tilgjengelige for departementet gjennom internettløsningen SeDok.

Med hilsen

Rune Flatby
direktør

Øystein Grundt
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Kopi til:

SMÅKRAFT AS v/Martin Vangdal
Bergen og Hordaland Turlag
Odda kommune